

Arendalsuka: Er vi godt nok forberedt på neste pandemi?

AKTUELT I FORENINGEN

TOR MARTIN NILSEN

tor.martin.nilsen@legeforeningen.no

Samfunnspolitisk avdeling

Legeforeningen og Veterinærforeningen arrangerte beredskapsdebat under Arendalsuka 2021.

I DEBATT: – Hvis vi skal være bedre forberedt neste gang, må vi styrke beredskapen nå, sa president i Legeforeningen, Anne-Karin Rime, under debatten i Arendal. Foto: Troy Gulbrandsen.

Beredskap handler om å være forberedt på uventede hendelser. Samarbeid mellom departementer, statlige og kommunale forvaltningsnivåer og en rekke fagdisipliner, er helt avgjørende for forebygging, beredskapsplanlegging og gjennomføring av målrettede tiltak.

– Ett og et halvt år etter at pandemien traff Norge står vi her i Arendal. Klokere enn vi var våren 2020, men erfaringene har kostet, både for befolkningen og helsetjenesten. Det vil komme nye pandemier, og derfor er det kritisk at vi lærer av feilene som har

blitt gjort. Hvis vi skal være bedre forberedt neste gang, må vi styrke beredskapen nå, innledet Anne-Karin Rime, president i Legeforeningen.

President Torill Moseng i Veterinærforeningen trakk frem i sin åpningstale at det ikke nødvendigvis er innlysende at veterinærer og leger arrangerer en felles debatt om beredskap og pandemier. Fellesnevneren er: Én helse.

– Begrepet handler om hvordan menneskers og dyrs helse og miljø henger tett sammen. Omtrent 70 prosent av alle nye infeksjoner hos mennesker har sin opprinnelse fra dyreverdenen. Det er mange årsaker som bidrar til overføring av smittsomme sykdommer fra dyr til mennesker. Tap av habitat for dyr, det at mennesker trer inn på dyrs naturlige områder, intensivering i husdyrproduksjon, avskoging og klimaendringer er bare noen eksempler, sa Moseng.

Svikt i beredskapen

Legeforeningen har lenge vært tydelige på at koronapandemien var en varslet krise, og at vi var for dårlig forberedt. Rime påpekte også at Koronakommisjonen slo fast at det var en alvorlig svikt i beredskapen, til tross for en rekke evalueringer, utredninger og advarsler i etterkant av svineinfluensaen i 2009.

– Dette er grunnen til at vi igjen står uten tilstrekkelig beredskapskapasitet som ivaretar befolkningen på en god og robust måte. Ingen av sykehusene var godt nok forberedt da pandemien rammet Norge. Legeforeningen har i flere år advart om lav intensivdekning, og pandemien har vist at sykehusene ikke har nok reservekapasitet. Sykehusene må dimensjoneres for å kunne håndtere kriser og pandemier, sa Rime.

Veterinærene bidro med utstyr

En annen stor utfordring var akutt mangel på smittevernutstyr. Dette var kritisk både i primær- og spesialisthelsetjenesten i første fase av koronapandemien.

– Ingen hadde oversikt over hvor mye vi hadde eller hvor utstyret var. Veterinærene var noen av dem som trådte til med ekstra utstyr. Derfor er det viktig å ha beredskapslagre med nok smittevernutstyr, men også systemer som sikrer at utstyret kommer raskt frem der det er behov, understreket Rime.

De aller fleste smittede og syke i Norge behandles og følges opp i primærhelsetjenesten. Det er også her det meste av testingen og smittesporingen har foregått. Rime påpekte at en robust primærhelsetjeneste er av avgjørende betydning for å håndtere fremtidige helsekriser.

– En hovedårsak til at vi har lyktes såpass bra med håndteringen av pandemien i Norge, er fordi vi har en sterk og velfungerende primærhelsetjeneste, med en godt utbygd allmennlegetjeneste. Men det er behov for å styrke primærhelsetjenesten. Fastlegeordningen har lenge vært i en krise, med stor arbeidsbelastning og sviktende rekruttering. Kommuneoverlegene har på sin side hatt en enorm belastning knyttet til smittesporing og ivaretagelse av lokalt smittevernberedskap. Kommuneoverleger har

jobbet dag og natt, uten en vaktordning. Å styrke en hardt presset fastlegeordning og kommuneoverlegens kapasitet i møte med fremtidige beredskapshendelser, er nødvendige tiltak det haster med å iverksette, fastslo hun.

Sektorovergripende forskning

Rime understreket at pandemien også har synliggjort hvor avhengige vi er av forskning og kunnskapsdeling for å finne veien ut av kriser.

– Det er viktig med gode systemer som fanger opp og varsler om potensielle farlige smittestoffer som kan utvikle sykdom hos mennesker. Våre forskningsinstitusjoner, på tvers av fagdisipliner, må kunne trå til på kort varsel for at vi skal kunne bidra til et robust kunnskapsgrunnlag ved fremtidige epidemier og kriser. Det er behov for mer sektorovergripende forskning i Norge, sa Rime før hun avsluttet:

– Beredskap handler om å være forberedt på det ukjente, og koronapandemien har for alvor vist at vi må styrke og målrette satsingen på helsetjenesten. Velger vi å overse varsellampene som blinker, er det ingen garanti for at Norge vil håndtere neste pandemi like godt som denne.

Publisert: 27. september 2021. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.21.13.12

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 21. juli 2026.